

آیت الله مدرسی یزدی بررسی کرد

حقوق ملّت و آزادی‌های مشروع

در منظومه فکری آیت‌الله‌العظمی امام خامنه‌ای فَیْسُ

آیت‌الله سید محمدرضا مدرّسی طباطبایی یزدی، عضو فقهای شورای نگهبان در همایش حقوق ملّت و آزادی‌های مشروع در منظومه فکری حضرت آیت‌الله‌العظمی امام خامنه‌ای عَیْنِهِ، به تبیین خاستگاه‌ها و اندیشه‌های بلند رهبر شهید اعلی‌الله‌مقامه پرداخته است.

عنوان همایش همان‌طور که مشخص است، «حقوق ملّت و آزادی‌های مشروع» است؛ آن‌هم در اندیشه، بیان و رفتار رهبر عظیم‌الشان انقلاب اسلامی. این بزرگ‌مرد ده‌ها سال است راهبری ملّت را به عهده دارد و در طوفان‌ها، فرازونشیب‌ها، گرداب‌ها و غرقاب‌هایی که دشمنان و جنود شیاطین تدارک دیده بودند تا مردم ما راه را گم کنند و نتوانند حقوق خودشان و کشورشان و حقوق مسلمانان و تمام ملّت‌های آزاده را بشناسند و مطالبه کنند. چراغ فروزان، مشعل هدایت و خضر راه بود که اگر نبود، در این ظلماتی که دنیای استکبار ضدّ حقّ و حقیقت تدارک دیده بود، خیلی چیزها گم می‌شد.

این همایش و نظیر آن که برای شناخت اندیشه‌های رهبر عظیم‌الشان انقلاب است، برای آن است که ما بفهمیم، این مشعل و راه هدایت، راه هدایتی است که باید فهم شود و پایدار باشد و درعین‌حال بدانیم که «ظلمات است، بترس از خطر گمراهی». بدون راهبری خضر و امثال این بزرگوار، نمی‌توانیم مسیر صحیح سعادت دنیا و آخرت را طی کنیم.

متنی فقهی نگاشتند و سپس شروح متعدّدی بر آن نگاشته شد. یا برای کتاب شرایع چه‌بسا صدها شرح کوچک و بزرگ، به‌صورت کامل یا بخشی از آن نوشته شده باشد. فرمایشات، نظریّات، دستورات، رفتارها و تبیین‌های مقام معظم رهبری نیز باید با توجه به خاستگاه‌های آن بررسی شود؛ البتّه ما می‌گوییم و ملّت ما هم معتقدند:

خیال روی تو در هر طریق هم‌ره ماست
موی تو پیوند جان آگه ماست
به‌رغم مدّعیانی که منع عشق کنند
جمال چهره تو حجتّ موحّجه ماست
«إِنَّهُمْ حُجَّتِي عَلَيْكُمْ وَأَنَا حُجَّةُ اللَّهِ؛ آنان (فقیهان) حجتّ من بر شمایند و من حجتّ خدا هستم.» (وسائل‌الشیعه، ج ۲۷، ص ۱۴۰)؛ اما فهم درست مبانی مقام معظّم رهبری (خداوند سایه ایشان را مستدام بدارد) بسیار راه‌گشا و ارزشمند و برای فهم کلمات ایشان

هم مفید است.

حقوق فراوان مردم در قرآن کریم: کرامت الهی، برترین آفرینش، نعمت‌های فراوان، رحمت گسترده و...

عنوان «حقوق ملّت» در متون اسلامی جایگاه ویژه‌ای دارد و با تعابیر گوناگونی از آن یاد شده است. در قرآن کریم، سنّت رسول‌اکرم ﷺ و سخنان و رفتارهای امیرالمؤمنین علیه‌السلام و دیگر امامان علیهم‌السلام مطالب بلند و بی‌نظیری در این زمینه آمده که باید مورد توجّه قرار گیرد. اگر به قرآن کریم مراجعه کنیم، می‌بینیم اساس آیات قرآنی مراعات حقوق مردم است؛ حتی از جانب بزرگ‌ترین شخصیتّ عالم یعنی رسول‌اکرم ﷺ؛ بنابر آیات قرآن کریم، خداوند متعال همه چیز را به انسان‌ها داده و اصل آن است که هر انسانی همه چیز دارد: «وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِي آدَمَ؛ و به‌راستی فرزندان آدم را کرامت بخشیدیم.» (الإسراء: ۷۰) همان‌گونه که خلقت انسان از: «أَحْسَنُ تَقْوِيمَ؛ نیکوترین صورت» (التین: ۴) آفریده شده و درباره آفرینش او گفته شده: «تَبَارَكَ اللَّهُ أَحْسَنُ الْخَالِقِينَ؛ آفرین باد بر خدا که بهترین آفرینندگان است.» (المؤمنون: ۱۴). درعین‌حال، هرچه هم در عالم بوده، خداوند متعال به این انسان عطا فرموده است.

آیات زیادی این مطلب را بیان می‌کند که یکی از جامع‌ترین آنها این آیه است: «الَّذِينَ آمَنُوا أَنَّهُمْ سَخَّرَ لَكُمْ مَّا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَأَسْبَغَ عَلَيْكُمْ نِعَمَهُ ظَاهِرَةً وَبَاطِنَةً؛ آيا ندیده‌اید که خداوند آنچه را در آسمان‌ها و آنچه را در زمین است، مسخّر و رام شما کرده و نعمت‌های آشکار و پنهان خود را بر شما فراوان و کامل ارزانی داشته است؟!» (لقمان: ۲۰)

ببینید چگونه خداوند متعال مردم را مورد لطف قرار داده است!

همچنین می‌فرماید: «هُوَ الَّذِي خَلَقَ لَكُمْ مَّا فِي الْأَرْضِ جَمِيعاً؛ اوست آن‌که آنچه در زمین است، همه را برای شما آفرید.» (البقره: ۲۹). مطلب بسیار عجیبی است؛ یعنی خداوند متعال هر آنچه در آسمان‌ها و زمین است، برای شما انسان‌ها آفریده و اینها حقوق شماست که خداوند برای شما قرار داده است.

در این زمینه آیات فراوان دیگری نیز در قرآن کریم آمده است. سرلوحه کلام الهی در رابطه با مردم آن است که: «إِنَّ اللَّهَ بِالنَّاسِ لَءَوَّفٌ رَحِيمٌ؛ به‌راستی خدا نسبت به مردم دلسوز و مهربان است.» این عبارت دوبار در قرآن کریم در سوره بقره و حج آمده است (البقره: ۱۴۳؛ الحج: ۶۵).

همچنین در آیه دیگر آمده است: «رَبِّكُمْ ذُو رَحْمَةٍ وَاسِعَةٍ؛ پروردگار شما دارای رحمت گسترده است.» (الأنعام: ۱۴۷) نیز می‌فرماید: «كُتِبَ عَلَى نَفْسِهِ الرَّحْمَةُ؛ رحمت را بر خود واجب ساخته است.» (الأنعام: ۱۲)

این عناوین و نظیر اینها بسیار زیاد است؛ مانند این آیه مبارکه: «إِنَّ اللَّهَ لَذُو فَضْلٍ عَلَى النَّاسِ؛ به‌راستی خداوند نسبت به مردم صاحب بخشش است» که این قسمت از آیه چهار مرتبه در چهار سوره قرآن: بقره، یونس، نمل و غافر آمده است (البقره: ۲۴۳، یونس: ۶۰، النمل: ۷۳، غافر: ۶۱). یا این آیات شریفه: «وَإِنَّ رَبَّكَ لَذُو مَغْفِرَةٍ لِلنَّاسِ عَلَى ظُلْمِهِمْ؛ و قطعاً پروردگار تو نسبت به مردم – با وجود ستم‌شان – صاحب آمرزش است» (الرعد: ۶) و «إِنَّ رَبَّكَ لَذُو مَغْفِرَةٍ؛ به‌راستی که پروردگار تو دارای آمرزش است.» (فصلت: ۴۳)

اساساً خداوند متعال پیامبرش را هم به‌عنوان رحمت برای همه عالمیان فرستاده است: «وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ؛ و تو را جز رحمتی برای جهانیان نفرستادیم.» (الانبیاء: ۱۰۷) و حتی رفتار پیامبر ﷺ نیز رحمت خداوند متعال برای مردم است: «فَبِمَا رَحْمَةٍ مِّنَ اللَّهِ لَبِثَ لَهُمْ؛ پس به [برکت] رحمتی از جانب خداوند، با آنان نرم‌خو شدی.» (آل عمران: ۱۵۹) و «إِنَّكَ لَعَلَىٰ خُلُقٍ عَظِيمٍ؛ راستی که تو اخلاق عظیم و برجسته‌ای داری.» (القلم: ۴)

ادامه در صفحه ۴